

ZZZS

Zavod za zdravstveno
zavarovanje Slovenije
Miklošičeva cesta 24
1507 Ljubljana

Poraba zdravil z vidika racionalnega predpisovanja

Jurij Fürst
ZZZS - Oddelek za zdravila

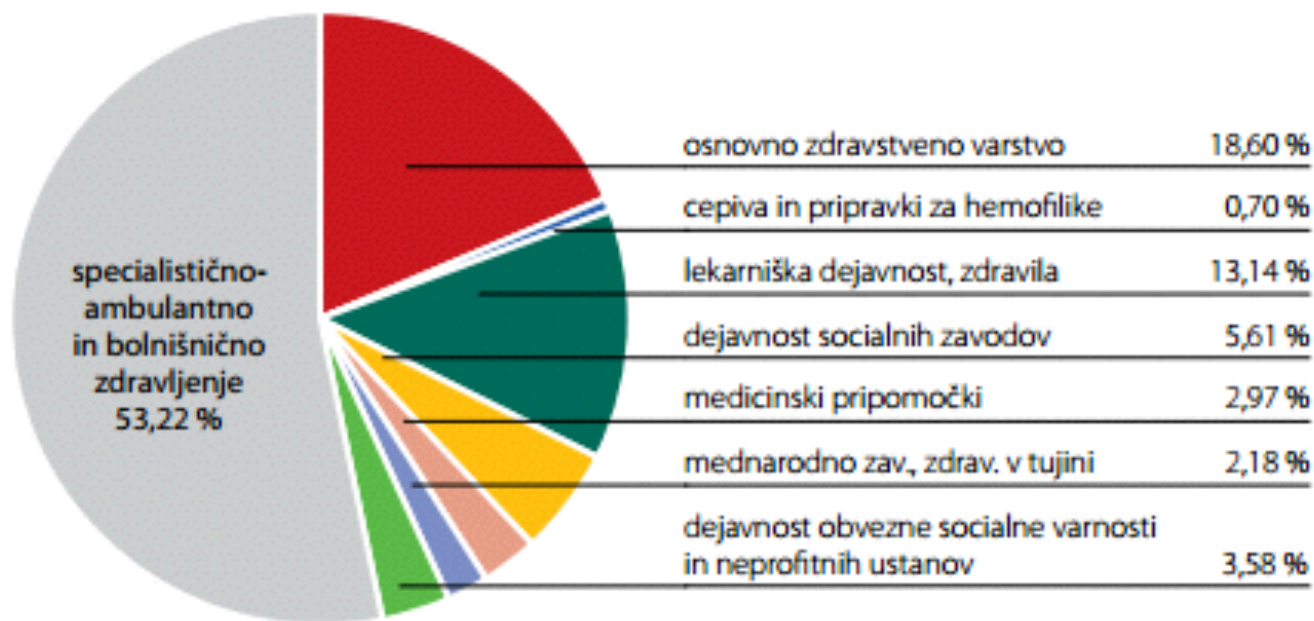
Predavanje za študente medicine 2019

Pregled

- Nekaj osnovnih podatkov ZZZS
- Ureditev področja zdravil v OZZ
- Kakovost predpisovanja zdravil:
  - splošni podatki
  - antibiotiki
  - anksiolitiki in hipnotiki
  - zaviralci protonske črpalke
  - polifarmakoterapija
- Podatki o predpisovanju zdravil za posameznega zdravnika na spletu
- Razno

Razrez odhodkov ZZZS za zdravstvene storitve v I. 2015 (2,1 milijarde EUR, celotni odhodki 2,4 milijarde EUR)

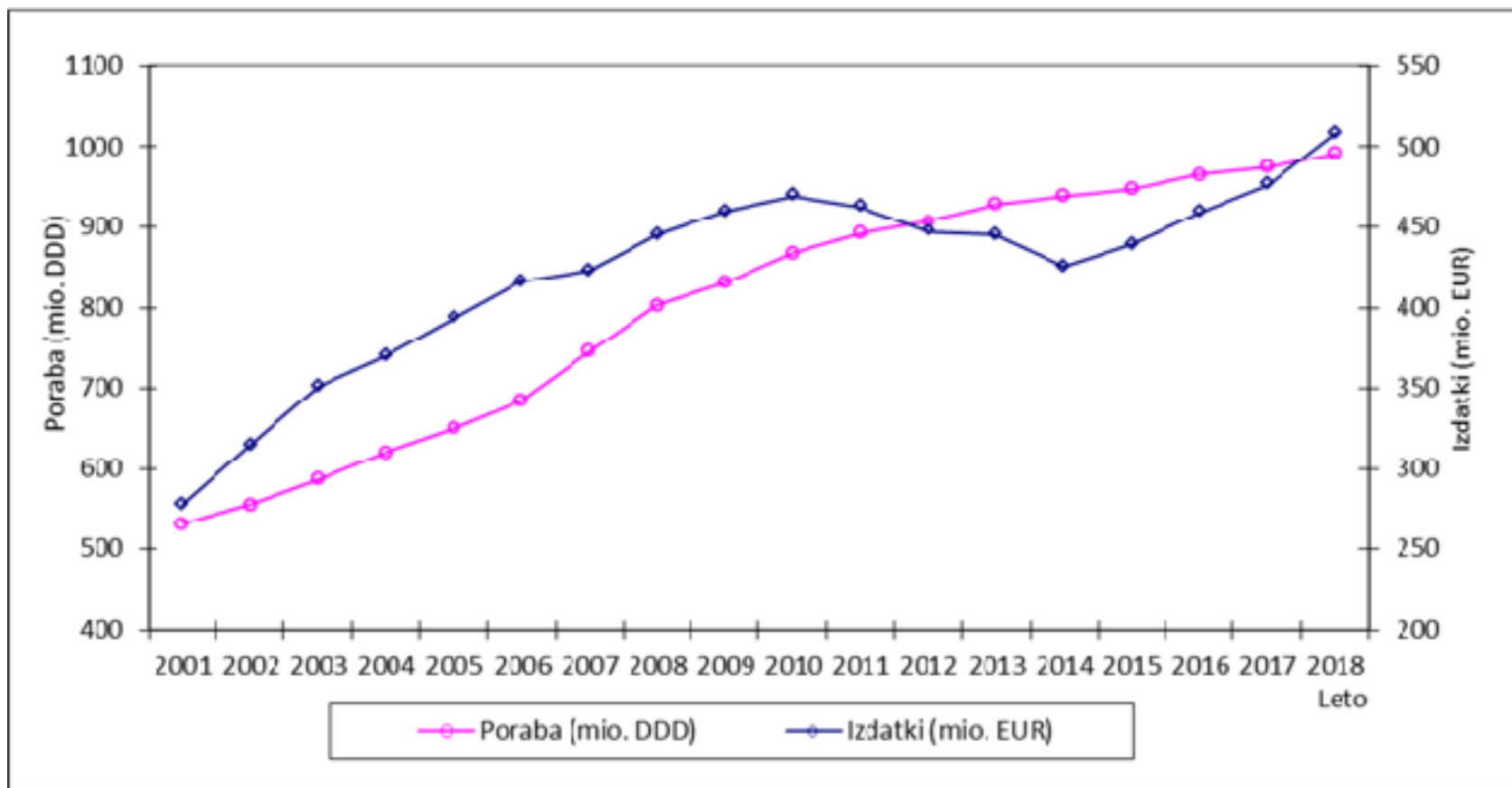

Slika 15. Struktura realiziranih odhodkov ZZZS za zdravstvene dejavnosti v letu 2015.

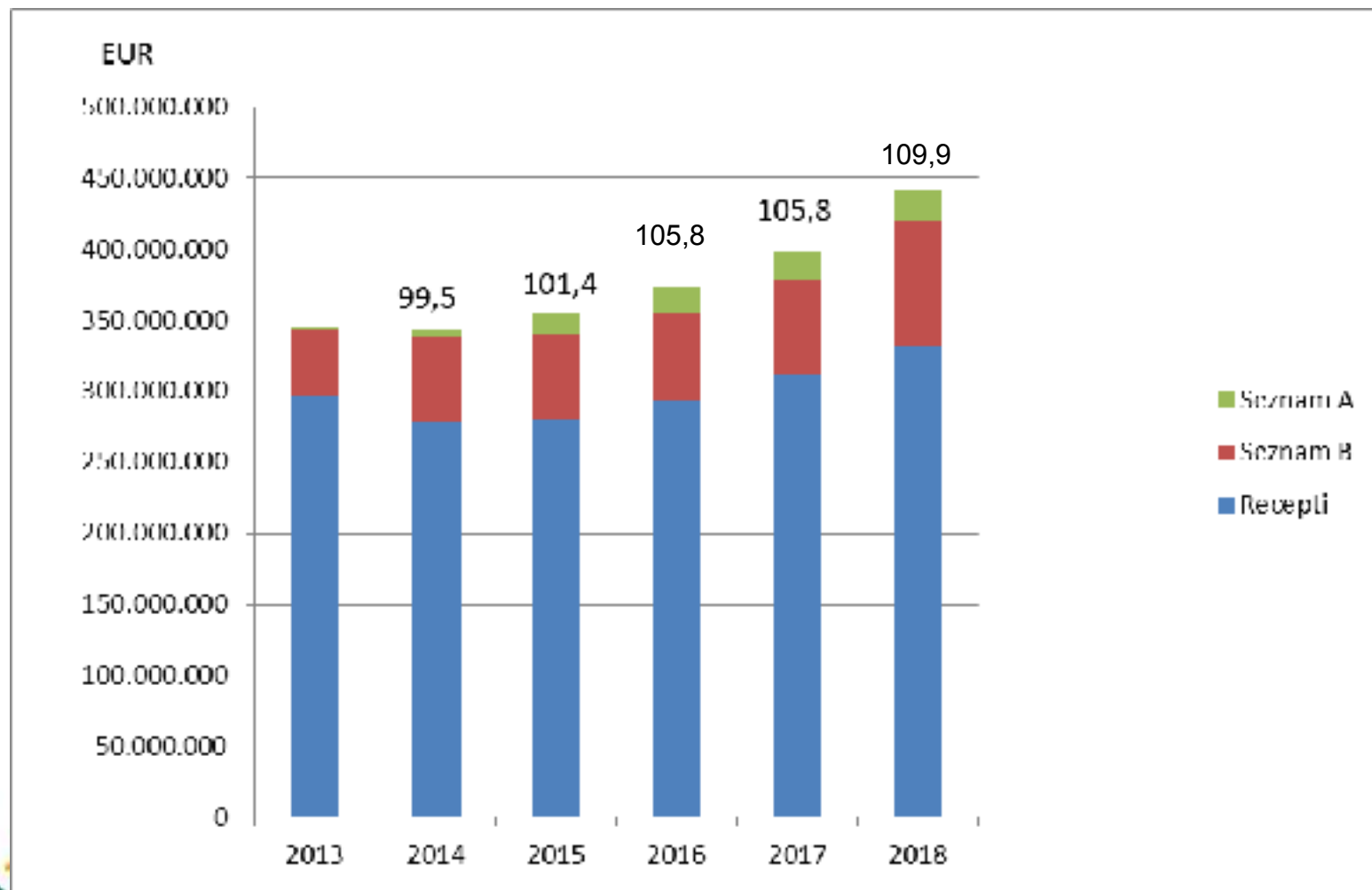

Vir: Poslovno poročilo ZZZS

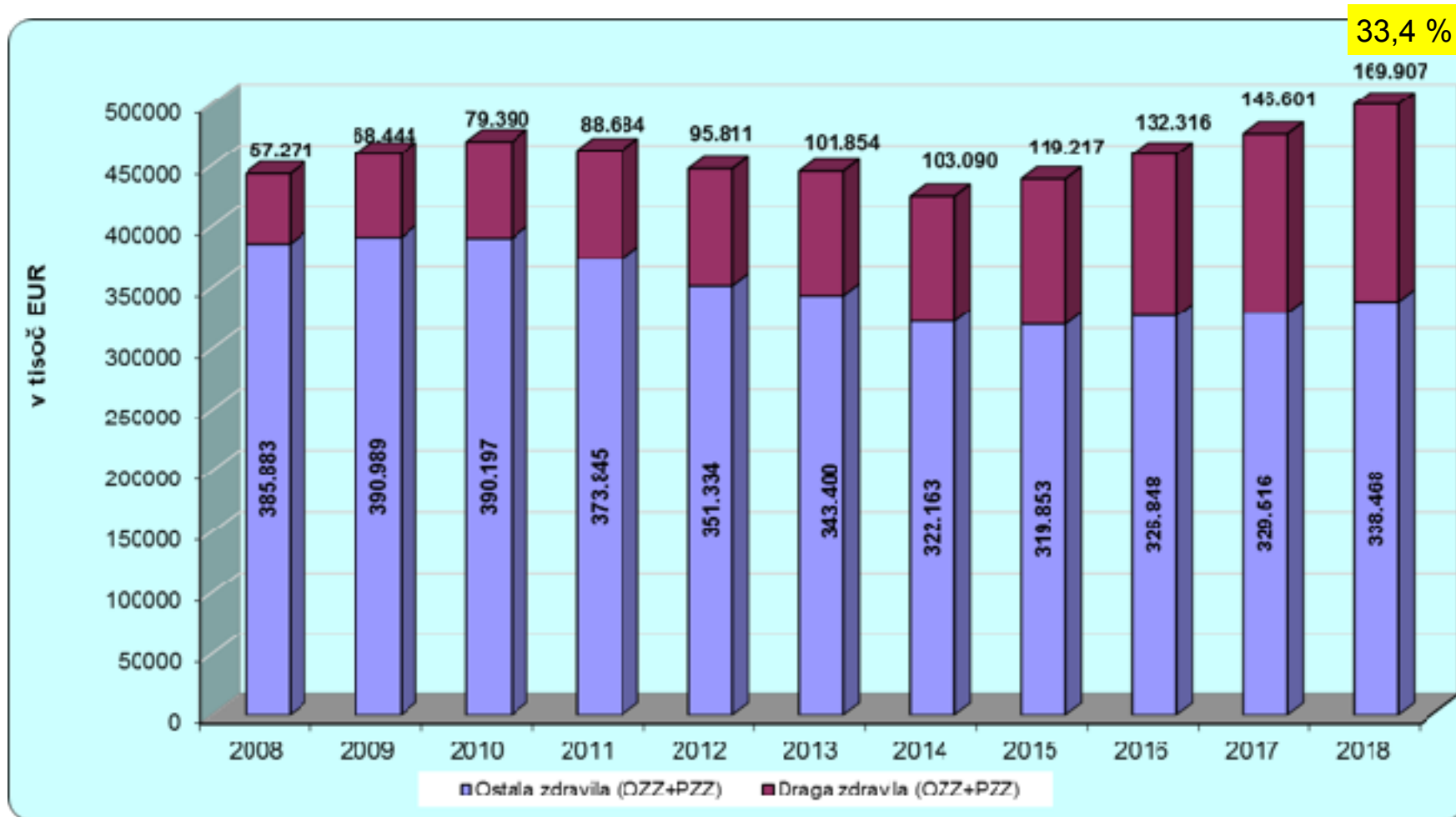
Poraba zdravil na recepte in skupni izdatki zanje v Sloveniji v 2001 - 18

Izdatki OZZ za zdravila z letnimi indeksi rasti

Izdatki za zdravila na rp: ločitev na „draga“ in ostala zdravila

* Draga zdravila: >2.000 €/osebo/leto

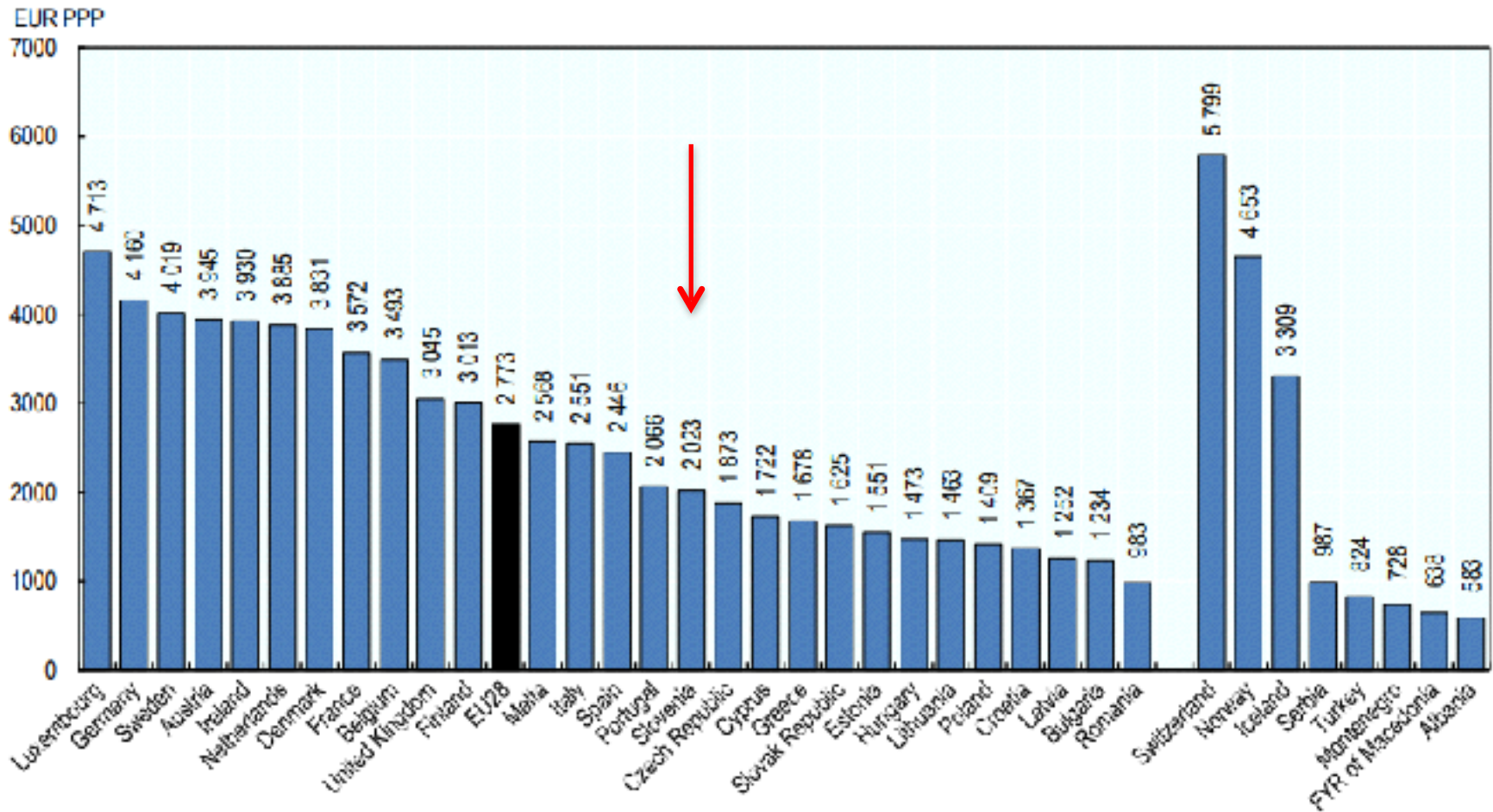
Nekaj podatkov o zdravilih v 2018

	2018	
Število zdravil na receptni listi (št. učinkovin)	3.043	(793)
Št. receptov na prebivalca	8,4	
Št. pakiranj na prebivalca	19,2	
Izdatki OZZ za zdravila na rp na prebivalca	156 €	
Izdatki OZZ + PZZ za zdravila na rp na prebivalca	246 €	
Izdatki OZZ + PZZ za zdravila s seznamov A +B na preb.	57 €	

OECD: Izdatki za zdravstveno varstvo per capita v 2017 v EUR PPP (po kupni moči)

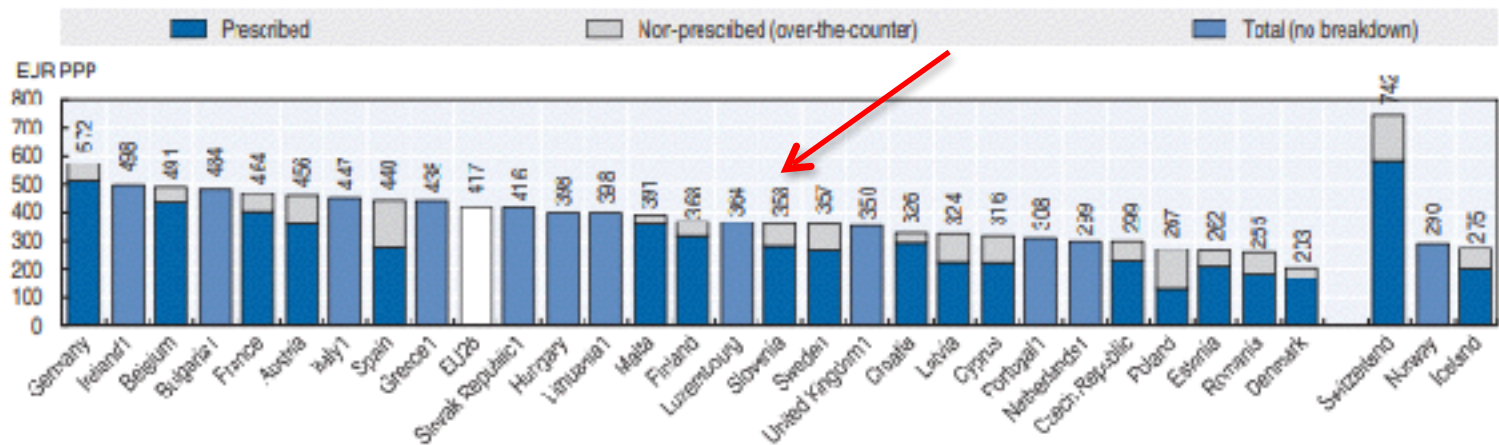
Health expenditure per capita, 2017 (or nearest year)

OECD: Izdatki za zdravila na recept per capita, 2016

5.10. Expenditure on retail pharmaceuticals per capita, 2016

1. Includes medical non-durables (resulting in an overestimation of around 5-10%).

Source: OECD Health Statistics 2013, <https://doi.org/10.1787/health-data-en>; Eurostat Database.

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933835516>

Ureditev področja zdravil – obvladovalni mehanizmi

- **Cene zdravil:**

- Agencija za zdravila (JAZMP) določa najvišje dovoljene cene
- ZZZS: sklepanje več vrst dogovorov o cenah zdravil, razvrščenih na listo
- Popusti na portfolio farmacevtskih družb
- 2003: uvedba sistema najvišjih priznanih vrednosti (NPV) za medsebojno zamenljiva zdravila (ATC 5)
- 2013: uvedba NPV za terapevtske skupine zdravil (ATC 4 or 3)

Terapevtske skupine zdravil (TSZ)

Št.	TSZ	Vrednost rp	Vrednost OZZ	Skupni prihranki	Prihranki OZZ	Prihranki OZZ v %	Uvedba	Število oseb v zadnjem letu pred uvedbo
1	Zaviralci protonske črpalke	13.249.227	1.647.496	2.310.024	231.002	14	1.10.2013	181.438
2	Lipolitiki	24.485.616	16.534.017	10.294.405	6.680.062	40	6.1.2014	227.643
3	Zaviralci angiotenzinske konvertaze	29.139.023	5.525.561	8.709.918	916.984	17	6.1.2014	313.032
4	Acetilsalicilna kislina	4.417.317	3.111.351	1.588.797	1.112.158	36	31.3.2014	171.212
5	Imatinib	5.156.087	5.156.087	1.730.907	1.730.907	34	31.3.2014	205
6	Triptani	1.348.541	166.257	336.198	33.620	20	29.9.2014	13.371
7	Glavkomske kapljice	4.212.346	2.825.479	1.010.498	691.265	24	27.11.2014	29.820
8	Zdravila za alergijski rinitis	1.719.290	1.169.161	222.583	155.808	13	31.3.2016	118.683
9	Somatropin	1.989.577	1.959.447	262.947	184.063	9	28.11.2016	343
10	Inhalacijski glukokortikoidi	2.137.000	1.620.595	308.123	215.687	13	30.11.2017	37.533
11	Inhalacijski adrenergiki in glukokortikoidi	10.173.066	7.267.006	2.091.433	1.464.003	20	30.11.2017	39.765
12	Antagonisti angiotenzina II	7.682.483	708.080	1.253.457	125.345	18	28.9.2018	102.257
13	Filgrastim	565.131	565.131	195.221	195.221	35	28.9.2018	813
14	Filgrastim - dolgodelujoče oblike	3.594.032	3.594.032	31.295	31.295	1	28.9.2018	1.564
	SKUPAJ	109.868.736	51.849.700	30.345.806	13.767.420	27		1.237.679

Ureditev področja zdravil 2

- Liste zdravil:
  - **Receptna lista – P100, P70, V**
  - **Seznam bolnišničnih zdravil - seznam B (za terciarno in sekundarno raven)**
  - **Seznam ampuliranih in drugih zdravil - seznam A (za vse ravni ZV)**
- Omejitve predpisovanja
- Centralna baza zdravil: <http://www.cbz.si>
- Objave novic v CBZ

Centralna baza zdravil
Zadnja revizija podatkov: 05.04.2019 ob 10:29:32

Urejenec: Republika Slovenija Ministrstvo za zdravje JAZMP Javna agencija za zdravila in medicinske pripomočke Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije NIJZ Nacionalni inštitut za javno zdravje 1. Namiz

Iskanje podatkov:

Vsejavna Hkrupna Vsejavna in hkrupna Vsa razvišična zdravila

Nacionalna šifra zdravila:

Polimenovanje zdravila:

Zdravilna učinkovina: izberi iz šifra

Hemotična snov (opozorilo): izberi iz šifra

Farmakološka oblika: izberi iz šifra

ATC oznake: izberi iz šifra

zščitni elementi: zščitni elementi sli prisotna
 Pakiranje je opromiljeno z ATD

Previdnostni ukrepi: Izdaja na posebni zdravniški recept
 Trigonik (absolutna prepoved upravljanja vozil)
 Trigonik (relativna prepoved upravljanja vozil)
 Omejena količina odmerne jedinice

Novice:

29.10.2018
Holekalkifalni določitev omejitve predpisovanja

09.10.2018
Prednih v kombinaciji z zdravstvenimi minimalno doplačila

28.09.2018
Širitev seznamu terapevtskih skupin zdravil (TSZ) 28. septembra 2018

03.09.2018

Racionalna farmakoterapija – odgovorno predpisovanje zdravil

Definicija SZO*:

Racionalna farmakoterapija je bolniku prilagojeno zdravilo, ki je smiselno za njegove težave (bolezen), v odmerkih, ki so učinkoviti za določen/najustreznejši čas in ki je stroškovno najugodnejše zanj in za družbo.

Določila Pravil obveznega zdravstvenega zavarovanja so usklajena s to definicijo.

* *Hoven JL et al: Eur J Clin Pharmacol 2005; 60: 831-34*

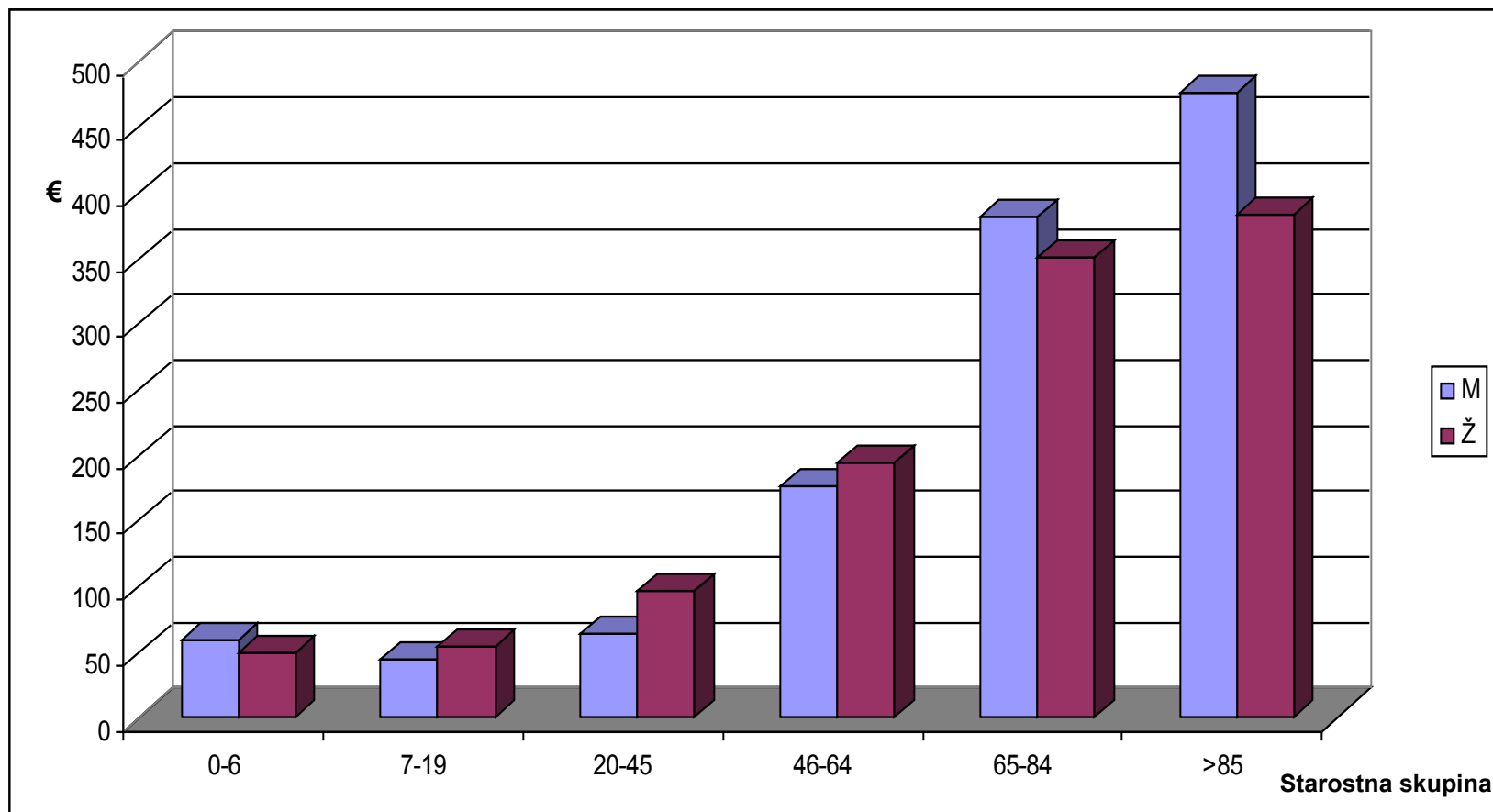

Rast porabe zdravil

- Delež prebivalcev, ki so prejeli vsaj 1 rp (2017):
  - 73 %
- Porast 2001 – 2017:
  - št. prejemnikov: + 6,6 %
  - porabe zdravil na prejemnika: + 72 %

Povprečna vrednost receptov brez dragih zdravil na prebivalca v starostnih skupinah in po spolu v I. 2008

Kakovost predpisovanja

- kazalniki kakovosti predpisovanja za zdravnike
  - splošne/družinske medicine
  - področje pediatrije
- podatki o vseh predpisanih zdravilih na recept

ZZZS Zvezna zdravstvena agencija Slovenije

IZVAJALCI

IZVAJALCI

veščite izvajalca ...

Zdravstvena storitev

Zdravila in živila za posebne ali enake ali različne

Medicinske pripomočke

Razpis

E-poslovanje

Sfrank

Informacije in storitve za izvajalce zdravstvenih storitev in dobavitelje medicinskih pripomočkov

Kakovost predpisovanja zdravil v družinski medicini, pediatriji in podatki o predpisovanju zdravil

Podatki o predpisovanju zdravil

Priloga k analitičnim podatkom o predpisovanju zdravil vsebuje priloge po različnih skupinah nosilcev zdravil, osebnih in fizičnih, s katerimi so vključeni v tri področja: splošna zdravila, magistralna zdravila in živila za posebne zdravstvene namene. Podatki so združeni za zdravila v ZZZS v del obdobja in časovni točki.

V prilogi dokumentu so pejsanile s podatki o predpisanih zdravilih.

[Povezava k podatkom v predpisanih zdravilih](#)

Obster je na voljo na spletnem naslovu [Kazalniki kakovosti predpisovanja zdravil za zdravnike splošne/družinske medicine in pediatrije ter zdravila predpisovanja zdravil](#). Zdravnik mora ob vsaki uporabi uporabiti ime in priimek. V polje "Izpolnilsko ime" zdravnik vpíše številko zavezanca iz svoje kartice zdravstvenega zavezanca ali profesionalne kartice. V polje "Oseba" vpíše številko zdravilca.

Kakovost predpisovanja zdravil v družinski medicini in pediatriji

Osebnih zdravilnih imen zmoženih vlogo. Čeprav zdravnik svoje paciente in jih napotuje na primarne in sekundarne druge specializacije. To zmoženje daje vključuje tudi zdravilnega E. Zdravnik, čigar izpolnilsko ime ni odgovornega (konzultativni) predpisovanje. Šte defnirji: svetovne zdravstvene organizacije je odgovorne izpolnjevanje bolniku prilagodeno zdravljenje, ki je smiselno za njegovo bolezen, v odvisnosti, ki se učinkovito za dolgoročno trajnost. Šte in ki je stroškovno najuglednejše zdravje in za družbo.

Kazalniki kakovosti predpisovanja zdravil navedenih zdravilnega dela na področju predpisovanja zdravil, ki jih je

Kakovost predpisovanja

Področje predpisovanja zdravil na recepte ima dva nabora kazalnikov:

- področje splošne/družinske medicine
- področje pediatrije

Oba nabora vsebujeta med drugim kazalnike o:

- obsegu predpisovanja
- vrednosti predpisanih zdravil
- predpisovanju antibiotikov
- predpisovanju anksiolitikov in hipnotikov
- predpisovanju zaviralcev protonske črpalke
- polifarmakoterapiji
  - št. prejemnikov ≥ 10 učinkovin
  - št. prejemnikov od 5 – 9 učinkovin

Poleg kazalnikov so na voljo tudi podatki o vseh predpisanih receptih za vse zdravnike.

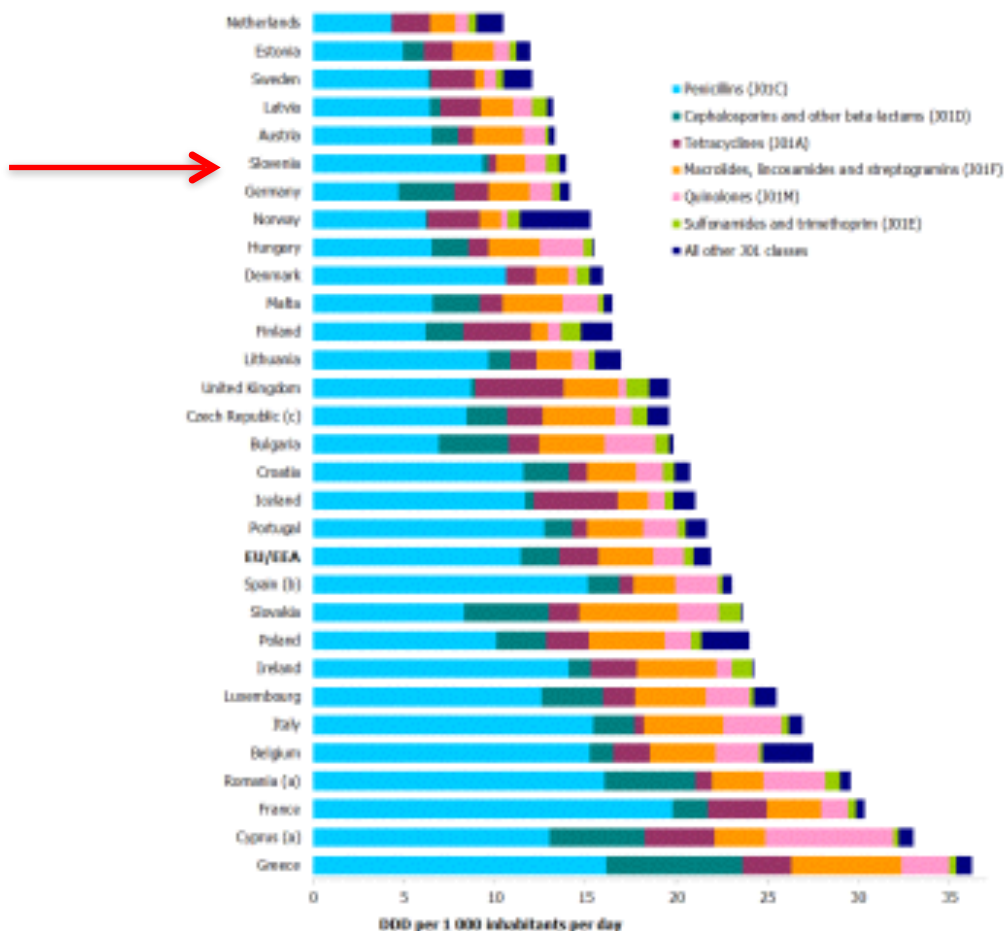
Kazalniki za SM/DM: Metodologija

- Zdravniki splošne/družinske medicine
- Vključeni tudi spec. medicine dela in pediatri, ki imajo opredeljene odrasle zavarovane osebe
- Pogoji: > 50 zelenih receptov na leto
- V analize so vključeni vsi recepti (tudi beli in osebni)
- Kazalniki so prikazani po letih za zadnjih 5 let.
- Pri kazalnikih, kjer je vrednosti zdravnika mogoče primerjati s slovenskim povprečjem, so v oklepajih prikazane povprečne vrednosti.
- Če je vrednost kazalnika 20% slabša od povprečja, je obarvana rdeče. Če je vrednost kazalnika 20% boljša, je prikazana v zeleni barvi.

ESAC: poraba AB na recept v letu 2016 v EU

Figure 2. Consumption of antibiotics for systemic use in the community by antibiotic group, EU/EEA countries, 2016 (at ATC group level 3, expressed as DDD per 1 000 inhabitants per day)

(a) Cyprus and Romania provided total care data (i.e. including the hospital sector).

(b) Spain provided reimbursement data (i.e. not including consumption without a prescription or other non-reimbursed courses.)

(c) Czech Republic: data from 2015

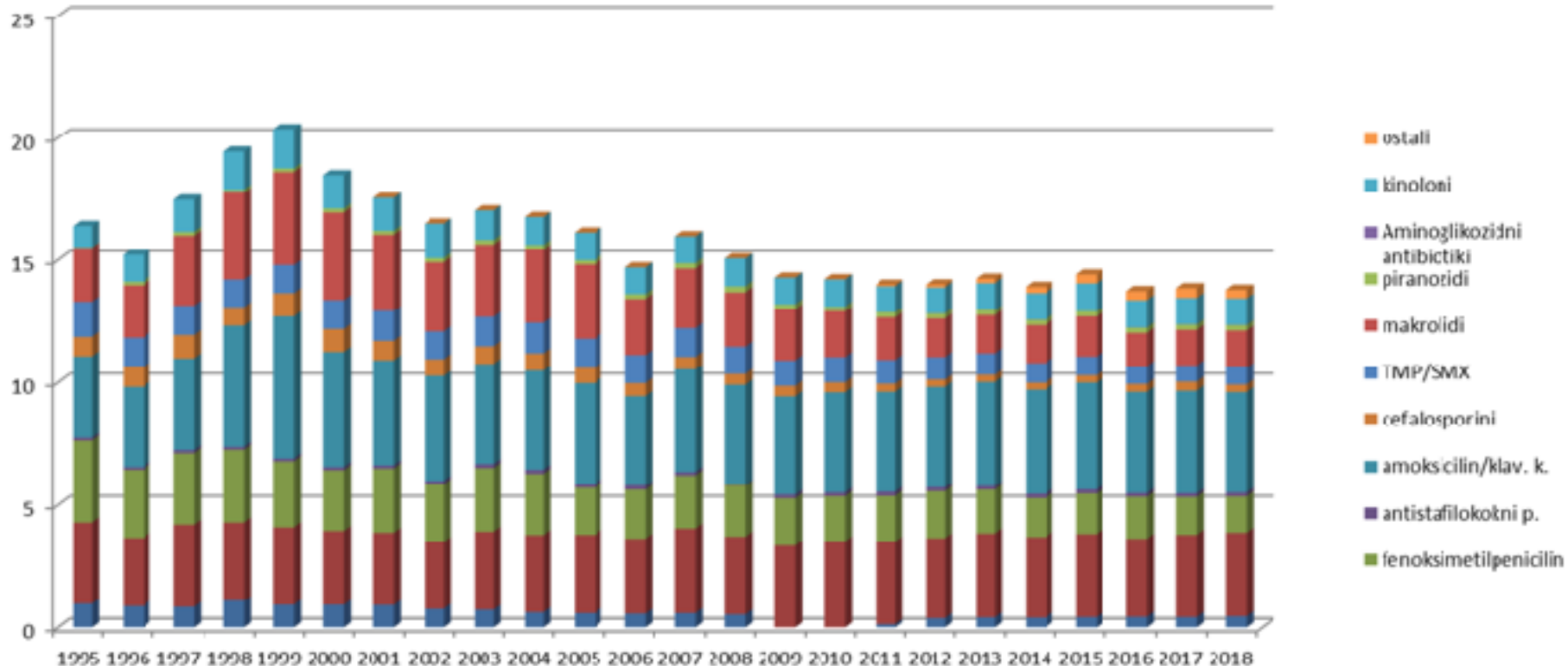
EU/EEA refers to the corresponding population-weighted mean consumption.

Trends in antibiotic consumption in the community for 2012–2016 are presented in Table 1. The EU/EEA population-weighted mean consumption increased from 21.7 to 21.9 DDD per 1 000 inhabitants per day during this period, but the trend was not statistically significant. During 2012–2016, Greece and Spain showed an increasing trend while a decreasing trend was observed for Finland, Luxembourg, Norway and Sweden.

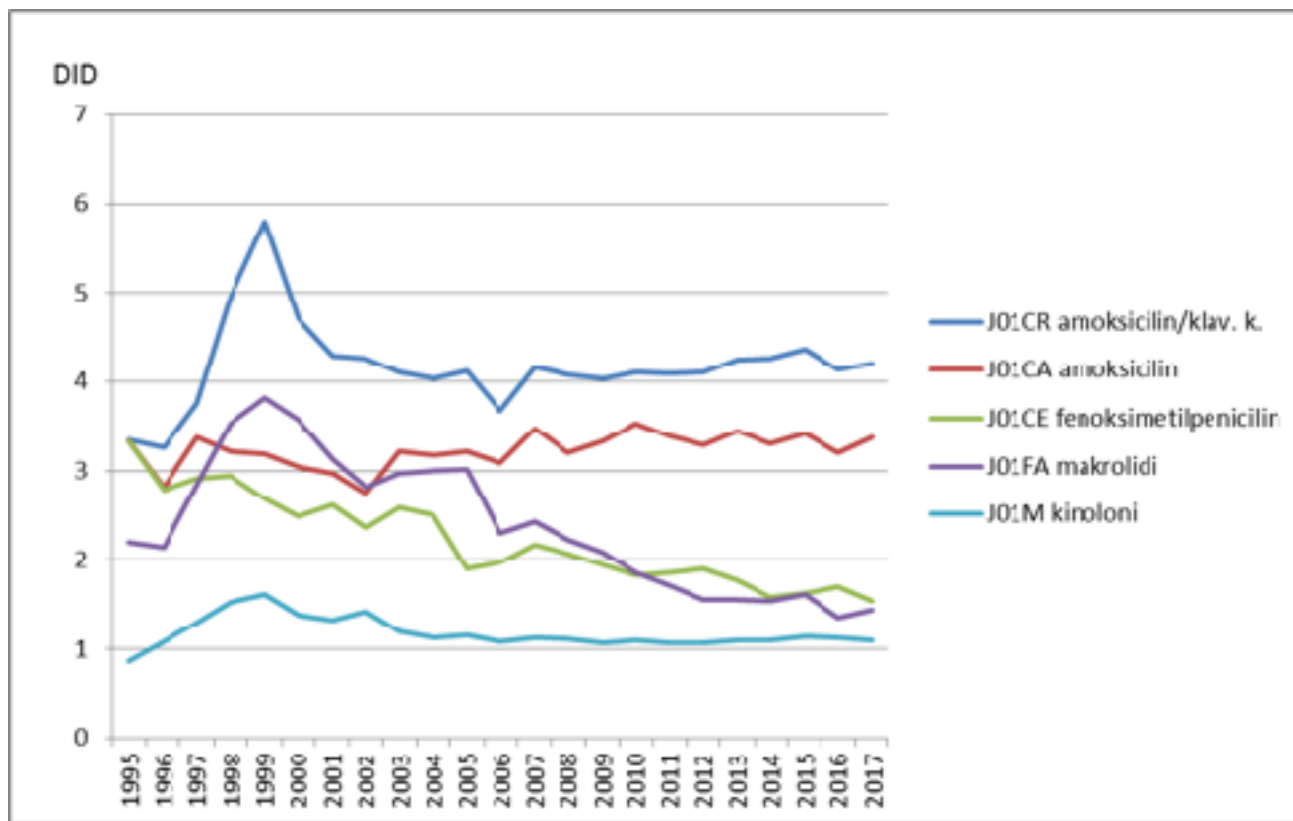

Poraba AB v obdobju 1995 - 2018

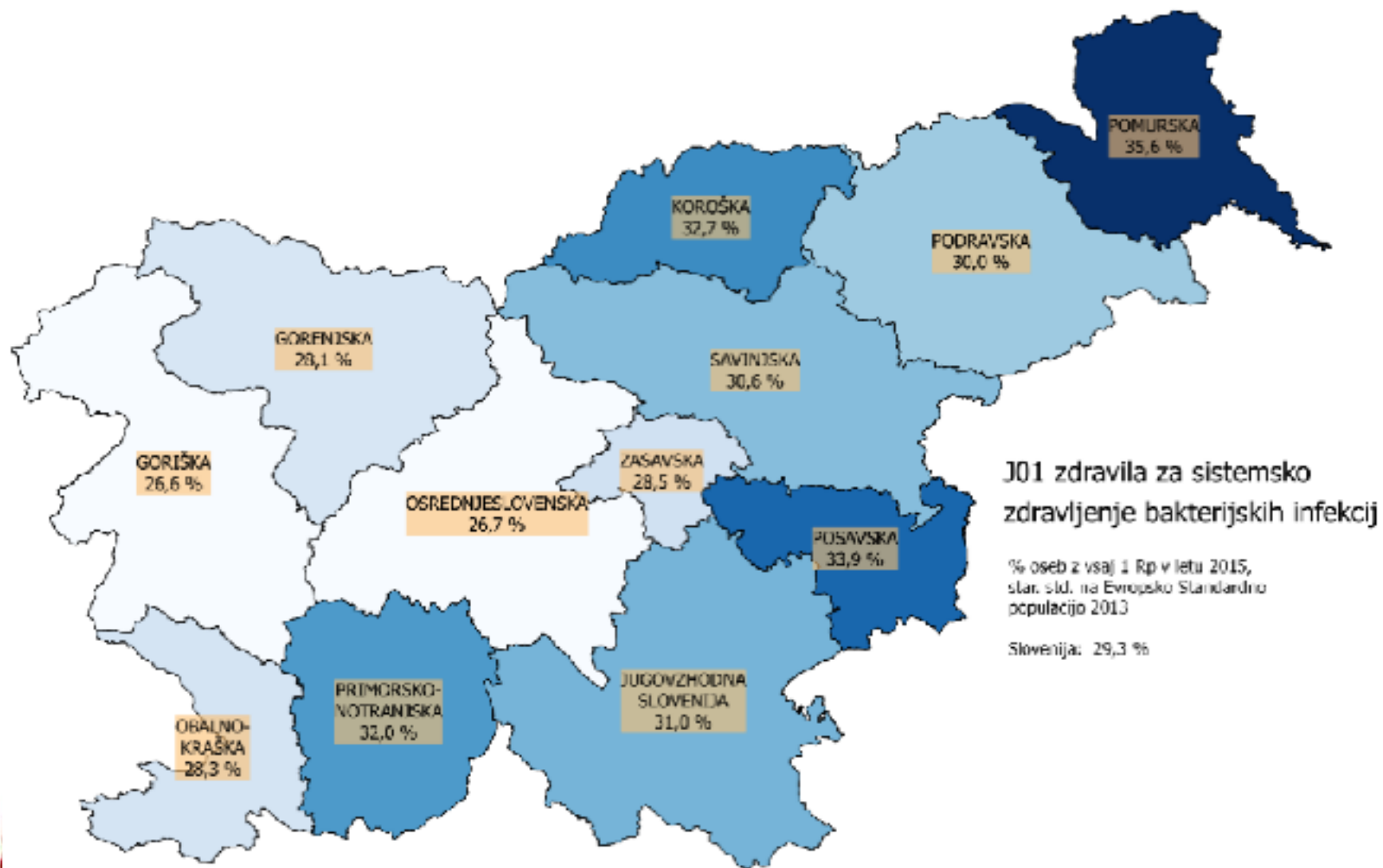
DID

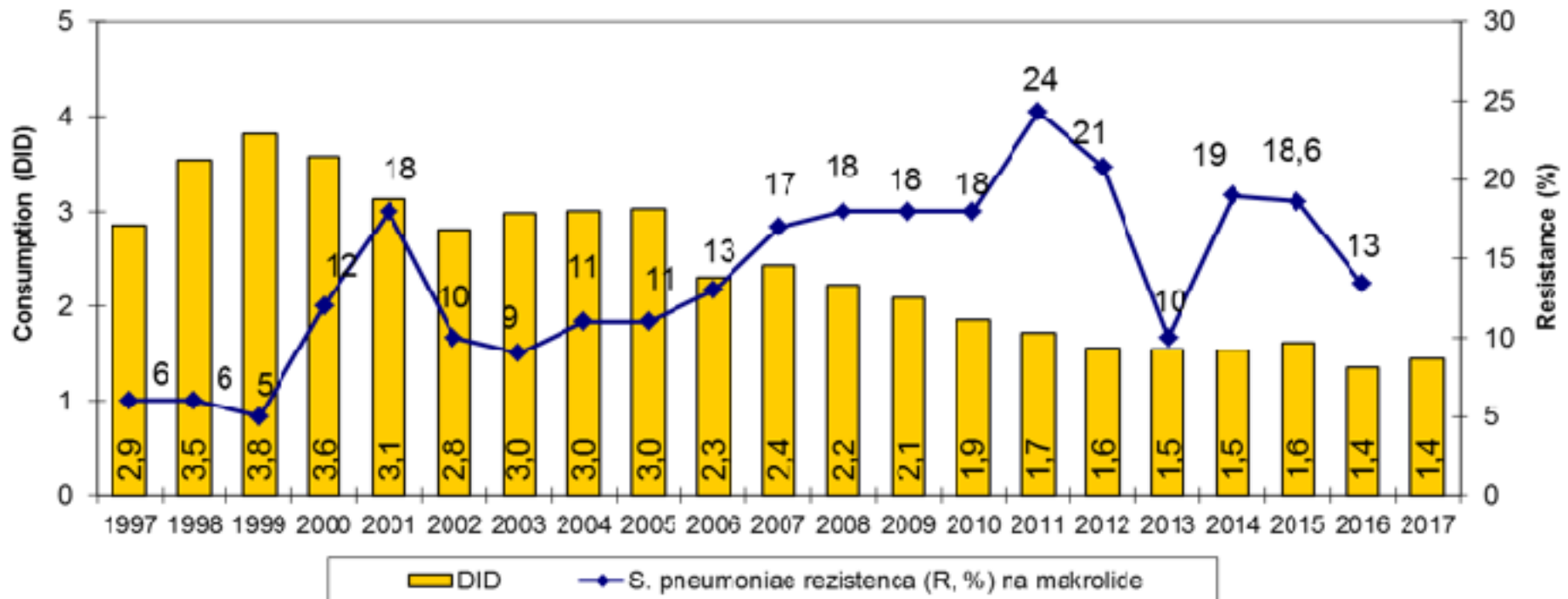
Poraba najpogosteje predpisanih AB v 1999 - 2017

Poraba AB v letu 2015 po statističnih regijah*

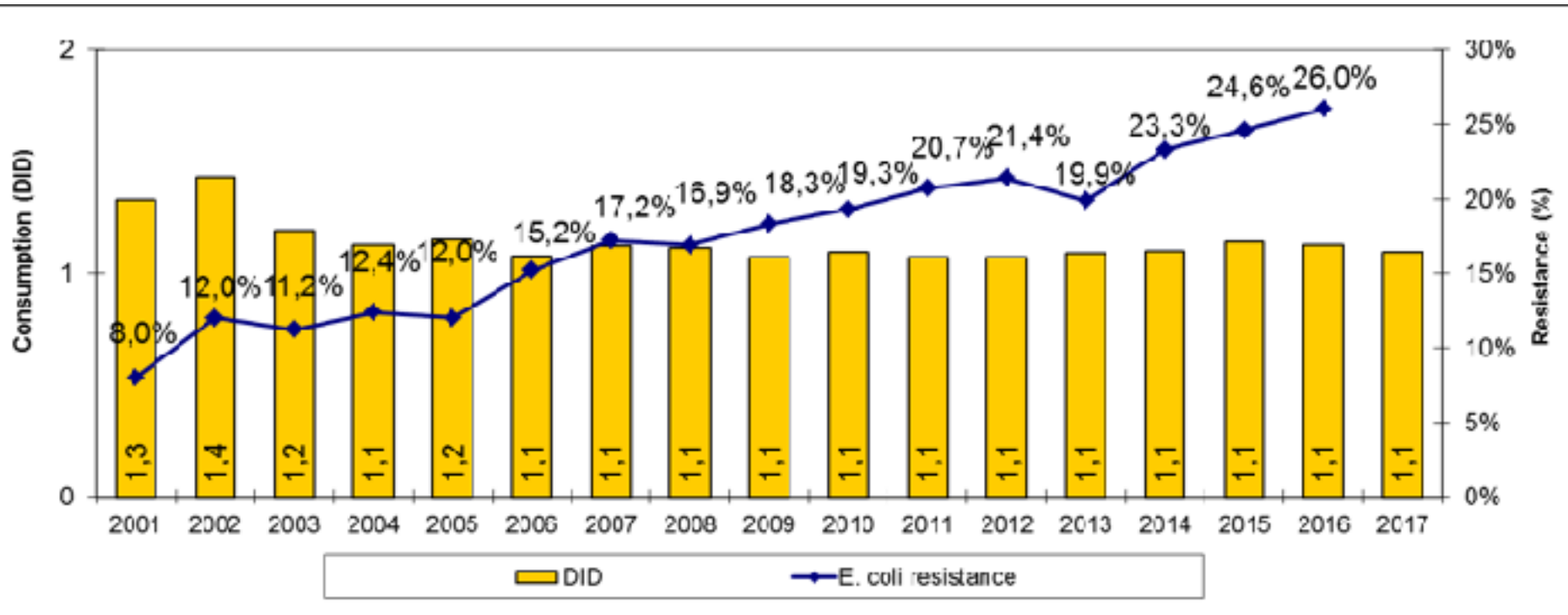

Rezistenca *S. pneumoniae* na makrolide*

* Podatki ECDC

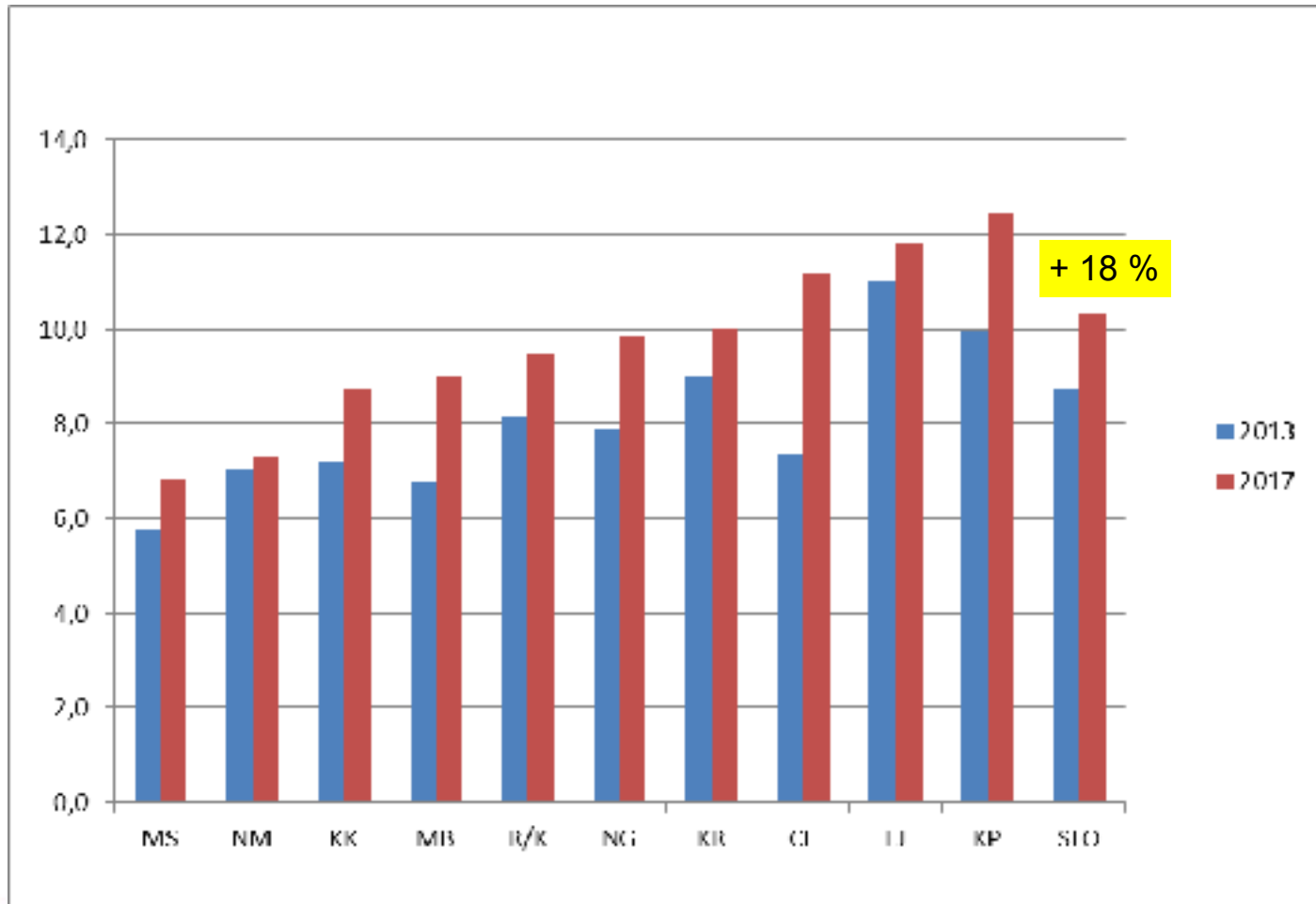
Rezistenca *E. coli* na fluorokinolone*

* Podatki ECDC

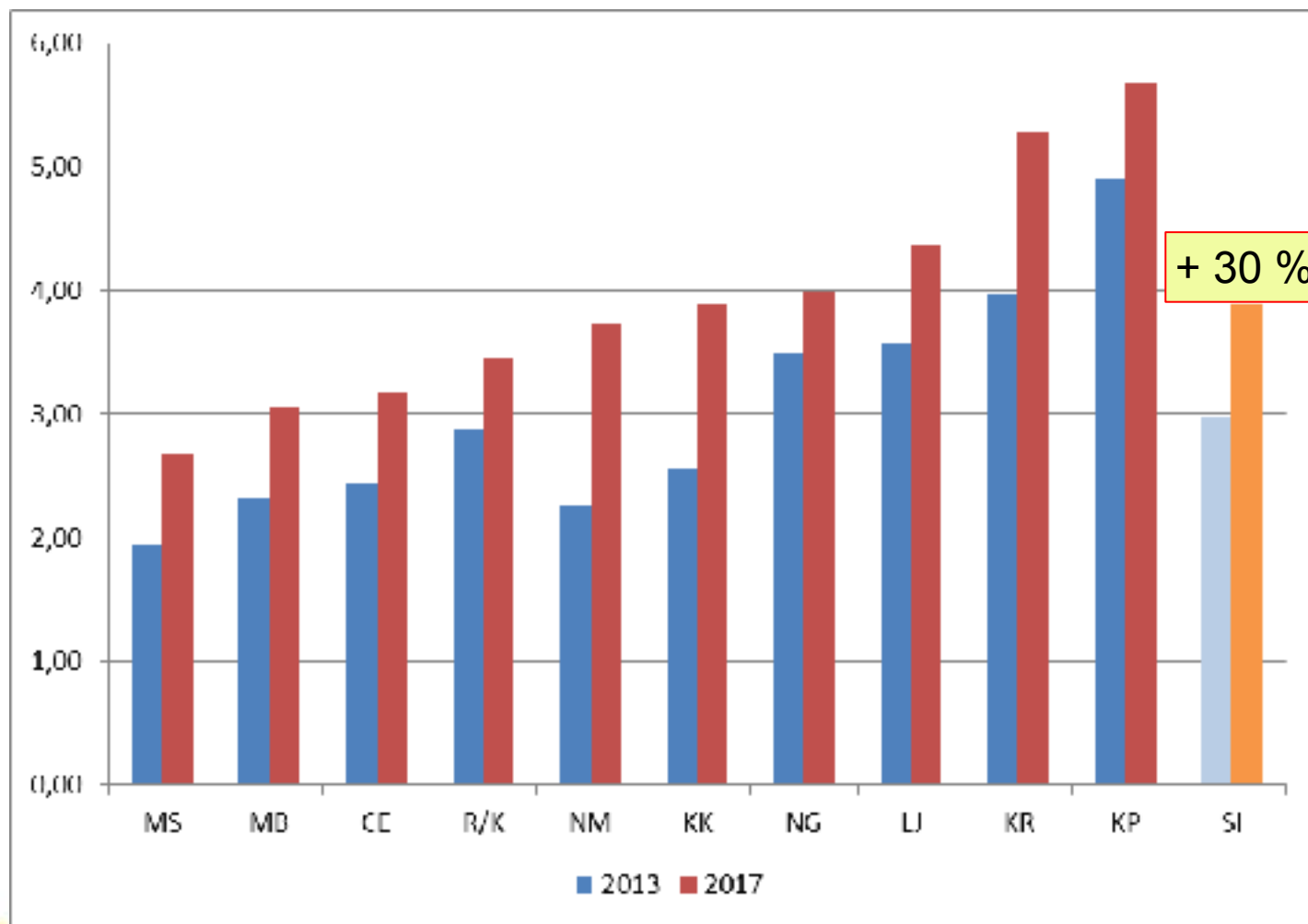
KK4 – kazalnik OECD* po OE v I. 2013 in 2017

*delež cefalosporinov in kinolonov v vseh antibiotikih J01 (%)

KK5 – kazalnik ECDC po OE v l. 2013 in 2017

*razmerje široko/ozko-spektralnih AB

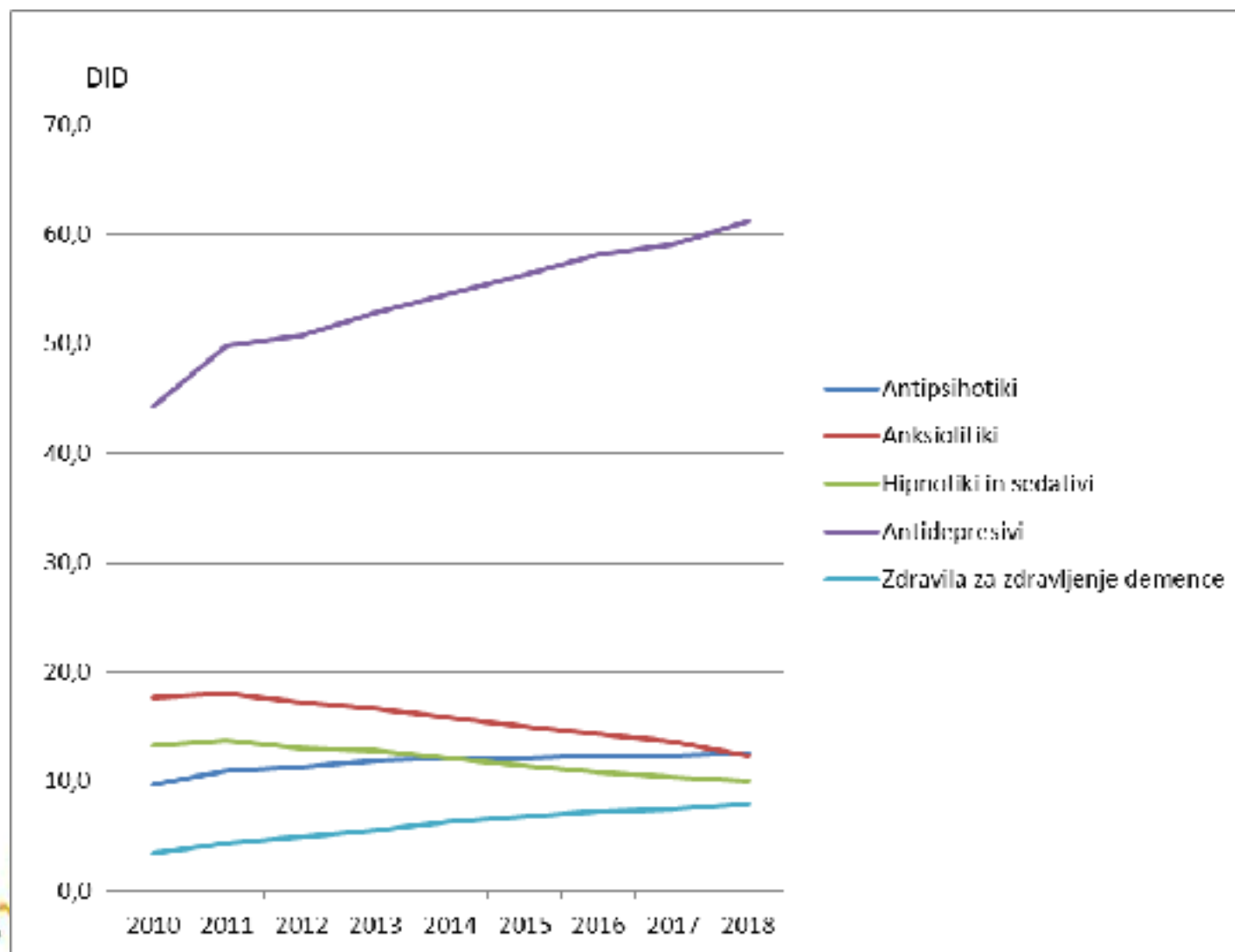

Antibiotiki - povzetek

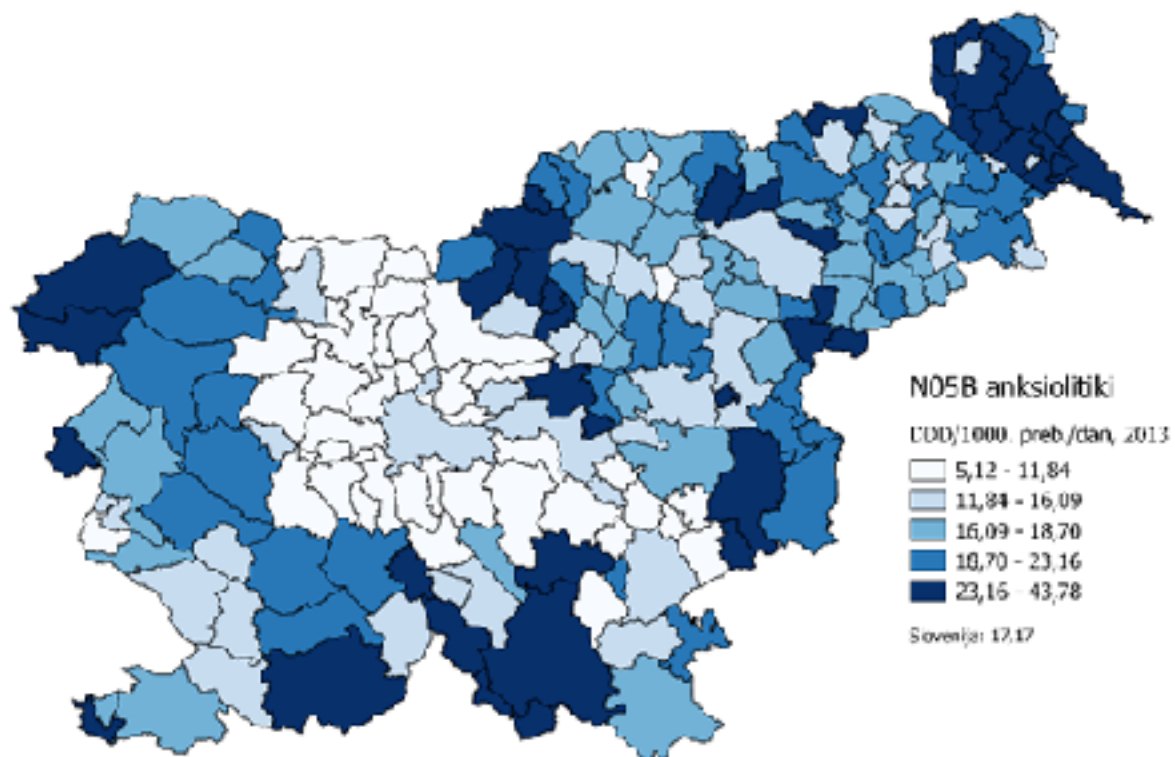
- Poraba AB v zadnjih letih stagnira, namesto da bi se zmanjševala
- Ob tem se struktura poslabšuje v smislu zmanjševanja deleža ozkospektralnih AB
- Odpornost povzročiteljev se povečuje
- ZZZS je skupaj z infektologi in predstavniki DM izdal „vinjete“ – smernice za zdravljenje najpogostejših okužb:
  - Akutno vnetje žrela
  - Akutno vnetje srednjega ušesa
  - Akutno vnetje obnosnih votlin
  - Akutni bronhitis
- Pri teh najpogostejših okužbah je največ nepotrebnih predpisov antibiotikov

Poraba psihofarmakov v obdobju 2010 - 2018

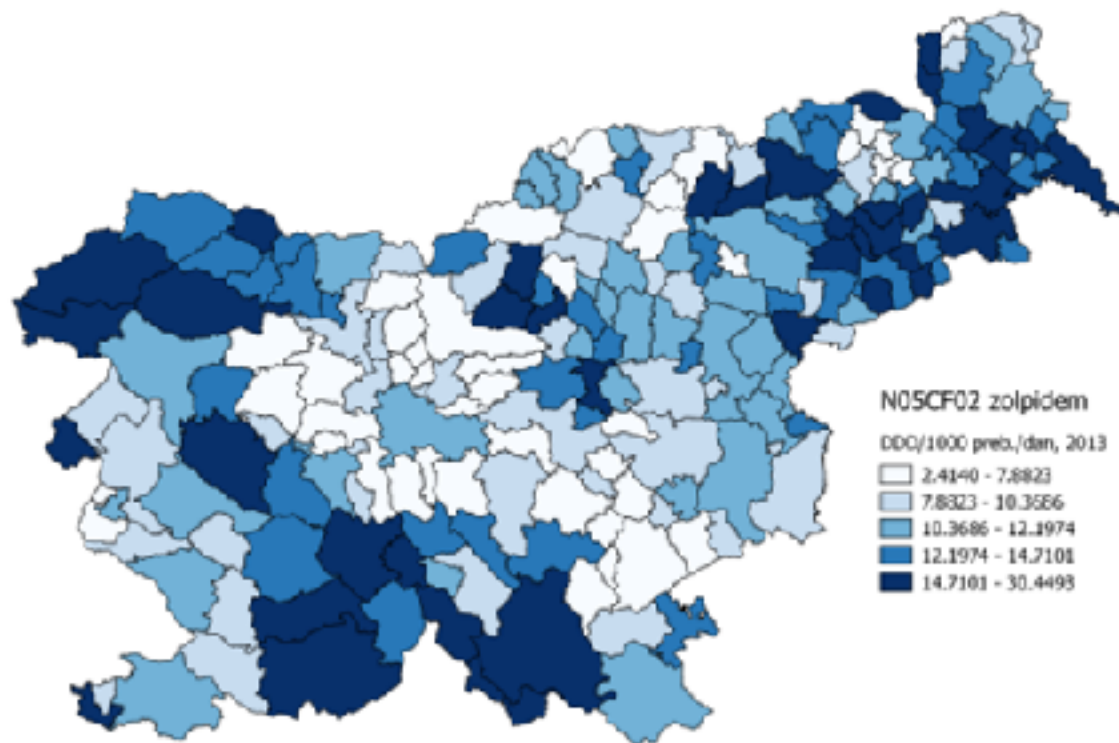
Poraba anksiolitikov v DID v občinah leta 2013*

*Poraba ambulantno predpisanih zdravil v Sloveniji v letu 2013. NIJZ 2014

Poraba zolpidema v DID v občinah leta 2013

*Poraba ambulantno predpisanih zdravil v Sloveniji v letu 2013. NIJZ 2014

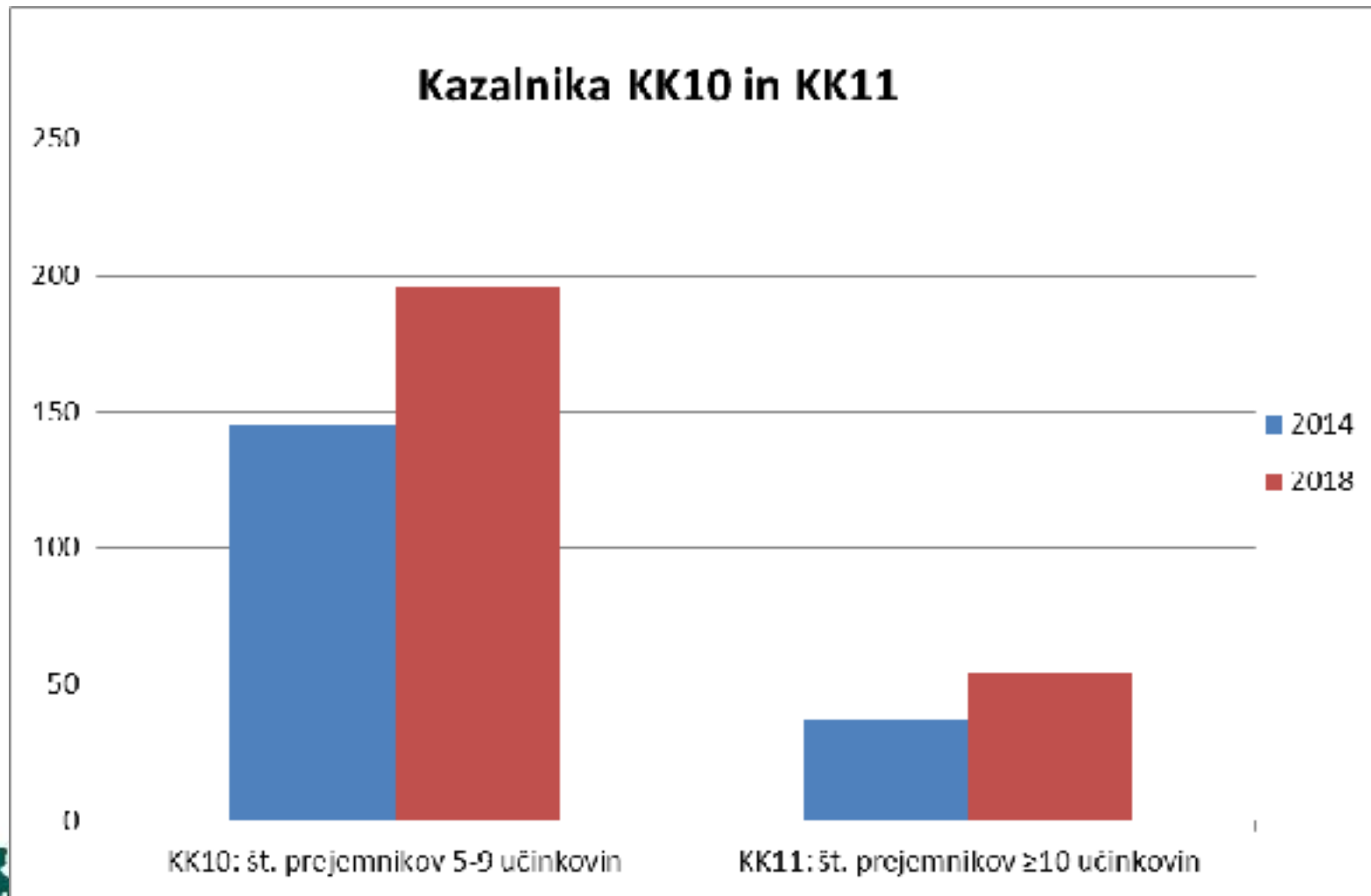

Psihofarmaki - povzetek

- Poraba antidepresivov stalno narašča
- Blaga depresija ne potrebuje zdravljenja z antidepresivom
- Poraba anksiolitikov in hipnotikov se zmanjšuje – pozor pred preveč agresivnim ukinjanjem starim osebam, ki prejemajo nizke odmerke in jih ne povečujejo
- Veliko odvisnosti, zlorab... - tukaj je potrebna velika pozornost in vedno [preverjanje v on-line podatkih in e-receptu](#)
- Zadržano uvajanje anksiolitikov in hipnotikov (če sploh!), največ za kratek čas, nato obvezna ukinitvev – trajnih indikacij nimajo
- Izjema so bolniki s strahom v okviru psihotičnih motenj, a pri njih ni navajanja

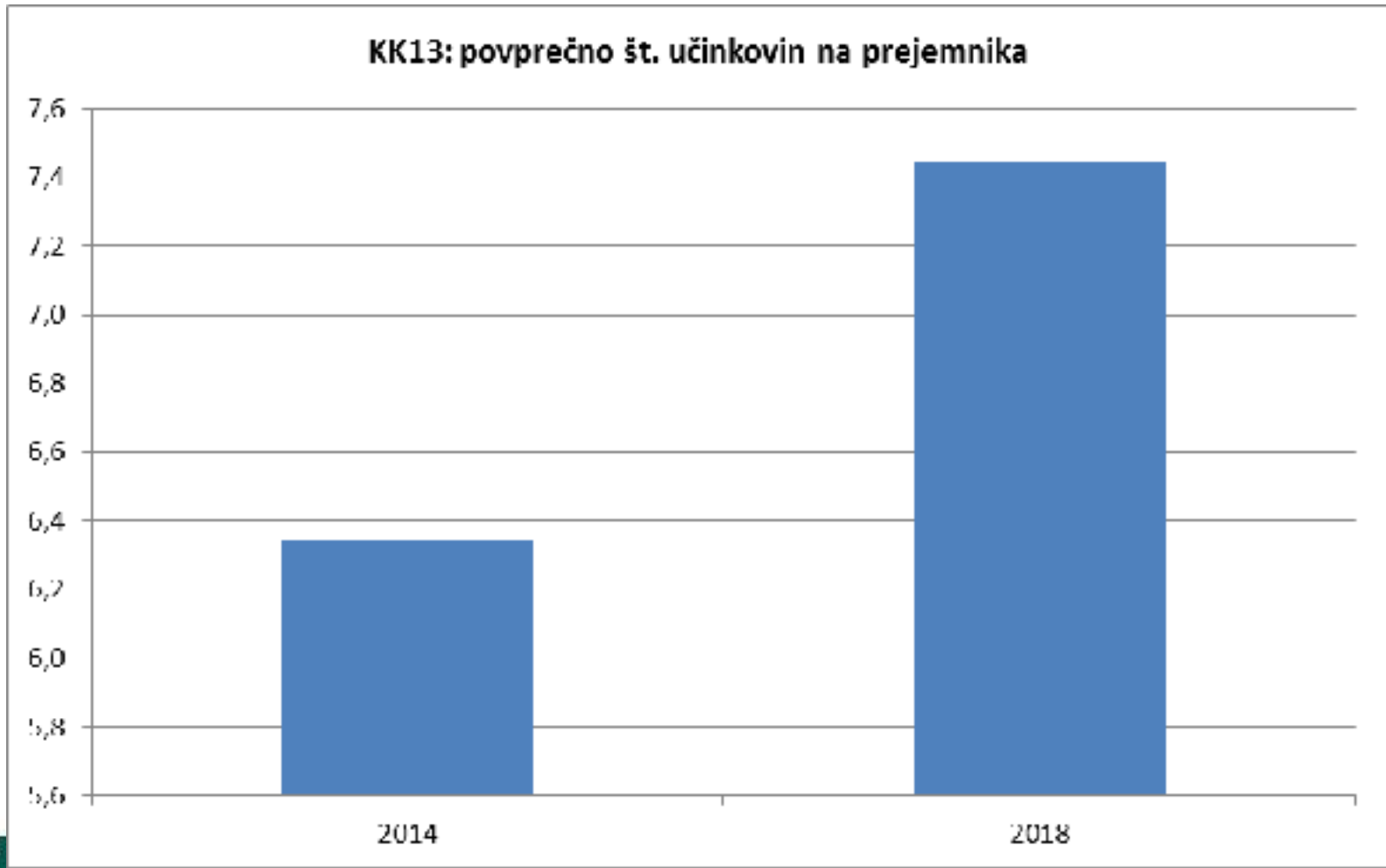

Polifarmakoterapija: povprečno št. oseb s polifarmakoterapijo na zdravnika leta 2014 in 2018

Polifarmakoterapija: KK13

Spodbujanje konservativnejšega predpisovanja¹

- Ne razmišljajmo le o zdravilu
  - nefarmakološke alternative, preventiva
- Bolj strateško predpisovanje
  - predpisujemo le nekaj zdravil, ki jih dobro poznamo
  - odloženo predpisovanje antibiotikov
  - uvajanje le enega zdravila hkrati
  - skepsa do 'individualiziranega' zdravljenja
- Povečana previdnost glede škodljivih učinkov
  - odtegnitveni znaki lahko interpretirani kot ponovitev bolezni (npr. zaviralci protonske črpalke)
- Previdnost in skepsa v zvezi z novimi zdravili
  - poučitev v nepristranskih virih in kolegih, ki so znani po konservativnem pristopu
  - le, če izboljšajo končne izide zdravljenja in ne le nadomestnih parametrov
- Odločanje skupaj z bolnikom
  - anamneza jemanja zdravil, ugotavljanje nedoslednosti, zlasti pri 'trdovratnih' primerih
  - ukinjanje nekoristnih, neučinkovitih, nepotrebnih zdravil
- Pretehtajmo dolgoročnejshe učinke (koristi in tveganja)

Farmacevt svetovalec

- Klinični farmacevt, vključen v tim na primarni ravni ZV
- Za vsa vprašanja v zvezi z zdravljenjem z zdravili:
  - polifarmakoterapija,
  - neželeni učinki,
  - interakcije,
  - optimalne kombinacije,
  - itd.
- Napotitev enako kot k drugim specialistom, možna osebna konzultacija
- Pripravi izvid s predlogi za prilagoditev/spremembo terapije
- 4x letno sestanki zdravnikov in farmacevta svetovalca z enakim predavanjem v vsej državi

Nadzori predpisovanja zdravil: izbira izvajalcev

Izhajamo iz:

- Zavodovega analitskega sistema (ZAS), podatkih o predpisovanju zdravil
- „Top list“ predpisovanja:
  - antibiotikov
  - anksiolitikov
  - hipnotikov
  - zaviralcev protonske črpalke
  - polifarmakoterapije
  - Opioidov
- Ugotovitev drugih nadzorov, npr. receptov v lekarnah
- Spremljanje izvajanja dogovorov z imetniki dovoljenj za zdravilo in izvajalci (Seznam A in B).
- Predlogov OE ZZZS
- Morebitnih prijav, pritožb...

Kaj se preverja: predpisovanje receptov

V nadzorih predpisovanja preverjamo:

- Ali je zdravilo predpisano v skladu z drugim odstavkom 202. člena, ki določa, da zdravnik predpisuje zdravila v skladu s smernicami in povzetki glavnih značilnosti zdravila, v smiselni kombinaciji, najprimernejših odmerkih in primernem časovnem obdobju in ob upoštevanju stroškovnega vidika.
- Ali je zdravilo predpisano v skladu s petim odstavkom 202. člena, ki določa, da je zdravilo predpisano v skladu z omejitvijo predpisovanja.
- Ali je predpis magistralnih zdravil v skladu z razvrstitvijo na listo in v skladu s Seznamom magistralnih zdravil na recept.
- Ali je zdravilo predpisano v skladu s četrtem odstavkom 58. člena, ki določa količine zdravila, ki se smejo predpisati na recept.
- Ali je zdravilo predpisano v skladu s 205. členom, ki določa ustrezno dokumentacijo predpisa in sledenje poteka zdravljenja.
- Ali je instrument „ne zamenjaj!“ uporabljen v skladu s drugim odstavkom 206. člena.
- Ali je zdravnik pooblaščen za predpis zdravila na pregledanih receptih glede na prvi odstavek 202. člen Pravil OZZ, ki določa, kdo sme predpisovati zdravila na recept.
- Ali je predpis zdravil na osebne recepte v skladu s 210 členom.

Napake so na vseh točkah, najpogostejše zaradi neupoštevanja smernic in omejitev predpisovanja.

Kontakt: Oddelek za zdravila ZZZS

Morebitna vprašanja naslovite na: jurij.furst@zzzs.si

ali pokličite na: 01 30 77 230

